Od redakcji,

Turystyka forteczna (lub, jak kto woli, militarna) jest jedną z najpopularniejszych form turystyki kulturowej. Polska ma wiele, bardzo zróżnicowanych zabytków twierdza, forty, umocnienia i schrony, jakich bardzo wiele pozostało po licznych wojnach na naszym kontynencie. Także w Polsce nie brakuje takich atrakcji. Wystarczy wspomnieć chociażby twierdze w: Przemyślu, Dęblinie, Giżycku, Modlinie czy Osowcu, umocnienia fortyczne w Krakowie i Toruniu. Wydawać by się mogło, że województwo łódzkie nie jest zbyt bogate w tego rodzaju budowle, że pozostaje daleko w tyle za takimi regionami jak Warmińsko-Mazurskie, Mazowieckie, Podkarpackie czy Lubuskie.

Niniejsza publikacja udowadnia jednak, że to nieprawda. Mamy czym się pochwalić. Nasz region na przestrzeni dziejów leżał w pobliżu granic Niemiec, Rosji i Austrii. Okolice Łodzi co wojnę, obcowały z wojskami wchodzącymi stawiało się terenem bitew. Z tegoż walki toczono wzdłuż Warty, Bzury, Rawki i Pilicy - czterech rzek, które obramowują Łódzkie. Po obronie we wrześniu 1939 r. zachowały się polskie umocnienia i schrony nad Wartą i Widawką. Już dawno stały się one znanym produktem turystycznym, podobnie jak niemieckie schrony kolejowe w Jeleniu i Koniewce, które co roku przyciągają wielu miłośników turystyki militarnej. A są jeszcze skarby zasługujące na odkrycie: poligony wojskowe, koszary, obiekty techniczne, linie umocnień..

Warto przyjrzeć się ciekawej architekturze dawnych koszar carskich w Skierniewicach, zwiedzić hektary okopów z 1915 r. w rejonie rzeki Rawki, zajrzeć do ogromnych kilkunastometrowych lejów po wybuchu składu amunicji w lesie koło Gałkowa czy pojeździć na pokopach pod Sieradzem.

Wiele skarbów można znaleźć w muzeach i izbach muzealnych na terenie województwa. Warto wymienić choćby Skansen Rzeki Pilicy w Tomaszowie Mazowieckim, gdzie zgromadzono pojazdy pancerne, broń i inne eksponaty związane ze zmaganiami militarnymi XX w. Kilka razy w roku odbywają się tam inscenizacje militarnych grup rekonstrukcyjnych obrazujące zmagania Wojenne z I i II wojny światowej. Tego typu wydarzenia cieszą się ogromnym zainteresowaniem publiczności. Już kilka miejscowości w regionie łódzkim ma tego typu imprezę wpisane na stałe do swojego kalendarza turystycznego.

Pająnaci historii Bełchatowa wytyczyli ponad 70 km trasę pieszo-rowerową "Szlakiem Polskich Umocnień Polowych z 1939 r." prowadzącą po tzw. pozycji obronnej Szczerców, na której zobaczyć można 17 schronów, pozostałości okopów oraz rowy przeciwczołgowe. Szlak jest oznakowany, a na tablicach informacyjnych znajduje się historia obiektów militarnych.

Wielkim atutem regionu łódzkiego" jest ciekawa i nietypowa propozycja pozwalająca zaplanować sobie wycieczkę po pamiątkach militarnych. Wśród opisywanych obiektów coś dla siebie znajdzie zarówno miłośnik historii, poszukiwacz przygód, jak i zwykły spacerowicz czy rowerzysta szukający nowych, ciekawych miejsc do aktywnego wypoczynku. Eksploratorzy - miłośnicy techniki wojskowej mają możliwość poznania kolejnych miejsc i sprzętu, ich fotografowania i poznawania historii. Po dawnych liniach obrony wzdłuż Warty, Widawki, Pilicy czy Rawki można zaplanować sobie trasy turystyczne po bezdrożach.

Mapa stanowi także niezwykle uzupełnienie istniejących przewodników, wskazując miejsca położone poza szlakami, bądź takie które można przeoczyć podczas wycieczek. Niestety ze względu na ograniczoną ilość miejsca nie należy jej traktować jako kompendium wiedzy na ten temat. Miejsc związanych z wojskowością jest więcej, a wiele z nich czeka jeszcze na swoich odkrywców.

Zapraszamy zatem do odkrywania Łódzkiego i życzymy mnóstwa wrażeń!

Muzea i skanseny o charakterze militarnym

W regionie łódzkim funkcjonuje kilka placówek muzealnych posiadających charakter militarny w dużej mierze związany z obronnością albo historię wojskowości.

Kutno - Muzeum Pałac Saski (Pl. Piłsudskiego 20)

Muzeum przetuje pamiątki zgromadzone w niedziałającym Muzeum Wojska nad Bzurą, dokumentujące największą bitwę Kampanii Wrze-śniowej 1939 r. W swoich zbiorach posiada: umundurowanie wojsk polskich, broń maszynową, broń osobistą, granatniki czy hełmy wojskowe. Ekspozycja wa także liczne pamiątki po uczestnikach bitwy, które zostały przekazane przez ich rodziny. Egzaminem dla Muzeum będzie zobaczyć, makietę pokazującą rozmieszczenie sił zbrojnych podczas bitwy nad Bzurą.

Lipce Reymontowskie - Muzeum Czynu Zbrojnego (ul. Reymonta 22)

W budynku w którym znajduje się muzeum pamiątki po żołnierzach frontów II wojny światowej związane z historią powojennego wojska i dziejami Armii Skarżyskiej Dywizji Piechoty Legionowej oraz Wołyńskiej oraz Kresowej Brygadzie Kawalerii. Na wystawie plenerowej prócz broni ciężkiej znajdują się samoloty myśliwskie Lim-2, można zobaczyć najlepszą polską armatę z okresu wojny obronnej 1939 r. - Bofors wz. 1936 (na fot.).

Tomaszów Mazowiecki - Skansen Rzeki Pilicy (ul. A.F. Modrzewskiego 9/11)

Nie jest placówką o charakterze wyłącznie wojskowym, jednak z uwagi na ilość eksponatów militarnych tam zgromadzonych sprawia, że niekiedy jest częścią wycieczek poświęconych historii militarnej. Ekspozycja obejmuje: broń ręczną, broń ciężką, pojazdy pancerne, przeciwlotnicze i przeciwlotnicze, mapy z lokalizacją poszczególnych jednostek i obiektów. W swoich zbiorach posiada m in. pamiątki po żołnierzach II wojny światowej i broni palnej np.: samopoważalny niemiecki karabin G-43 czy polskiej maszynowa Thompson. Plenerowa ekspozycja Muzeum można zwiedzać w Oddziale Martyrologicznym Radogoszcz (ul. Zgierska 147), również mieszczącym się w byłym hitlerowskim więzieniu.

Opoczno - Muzeum Regionalne (Plac Zamkowy 1)

W murach dawnego zamku odwiedzić warto wystawę *Opoczno w czasie II wojny światowej* przedstawiającą zdjęcia i pamiątki m.in. po partyzantach, broń palną i umundurowanie.

Piotrków Trybunalski - Muzeum Okręgowe (Plac Zamkowy 4)

Na dawnym zamku zgromadzono militaria takie jak: karabiny maszynowe, pistolety, rewolwery, granaty, skrzynki do amunicji czy armaty. Placówka posiada również bogaty zbiór broni białej.

Przedbórz - Muzeum Ludowe (ul. Piotrkowska 17)

Miłośników militariów zainteresuje rekonstrukcja partyzanckiego schronu z okresu okupacji.

Radomsko - Muzeum Regionalne im. S.Sankowskiego (ul. Narutowicza 1)

Jedną ze stałych ekspozycji, w celi dawnego aresztu w ratuszu, jest *W okupowanym Radomsku* przedstawiająca pamiątki z okresu okupacji hitlerowskiej oraz obozu ogólnego na ziemi radomszczańskiej.

Wieluń - Muzeum Ziemi Wieluńskiej (ul. Narutowicza 13)

Jedna z wystaw jest *Udział Ziemi Wieluńskiej w wyzwolenie narodowe i społeczne* poświęcona walkom w obu wojnach światowych i powstaniach narodowych. Na ekspozycji *Tragedia Wielunia*, poświęconej zbombardowaniu miasta 1 września 1939 r. można zobaczyć makietę półtonowej bomby, jednej z wielu jakie spadły na miasto.

Zduńska Wola - Karsznice - Skansen Lokomotyw i Urządzeń Technicznych

(ul. Kolejowa 6)

Jednym z egzemplarzy jest samojezdny żuraw parowy model 1943 wyprodukowany w USA (fot. obok), który w okresie II wojny światowej był na wyposażeniu Wojsk Transportowych US Army.

Konewka - Bunkier - trasa turystyczna (gm. Inowłódz)

W schronie są pociągów zorganizowane zostało muzeum. Wśród eksponatów są: luty niemieckiej dział przeciwpancernych i przeciwlotniczych, jeepy, działa niemieckiej artylerii, hełmy wszystkich armii walczących na froncie II wojny światowej. Zwiedzanie ułatwiają przygotowanych planszach opisane zostały dzieje całego kompleksu. Jest również wystawa poświęcona fortyfikacjom na terenie dzisiejszego województwa łódzkiego. Organizatorzy muzeum odsłonili fragment oryginalnych torów i udostępnili do zwiedzania kanały technicznego schron kolejowy z maszynownią.

Łask - 32. Baza Lotnictwa Taktycznego (ul. 9-go Maja 95)

Na terenie lotniska działa Stowarzyszenie Entuzjastów Lotnictwa „Grupa Archeo Łask", które tworzy kolekcję samolotów wojskowych. W zbiorach znajdują już m.in.: Lim-2, Mi-2 czy samolot szkolno-bojowy TS-11 Iskra, Orlik, Lim 2, Iryda oraz śmigłowiec Mi 2).

Łódź - Skansen militarny przy Wojskowym Szpitalu Wojskowym (ul. 6 sierpnia 104)

Wśród eksponatów jest: radziecki czołg T-34, helikopter Mi-2 (na fot.) z wojskowej grupy poszukiwawczo-ratowniczej 23. Bazy Lotniczej w Mińsku Mazowieckim, PZL TS-11 Iskra MR – samolot szkolno-bojowy produkcji polskiej Wyższej Szkoły Oficerskiej Sił Powietrznych w Dęblinie, transporter opancerzony BRDM-2 oraz pochodzące z okresu II wojny światowej działa przeciwpancerne ZiS 2 (na fot.). Wstęp w godzinach pracy Szpitala.

Łódź - Muzeum Tradycji Niepodległościowych (ul. Gdańska 13) mieści się w dawnym carskim więzieniu z okresu zaborów. W swoich zbiorach posiada m in. pamiątki po żołnierzach II wojny światowej i broń palna np.: samopoważalny niemiecki karabin G-43 czy polskiej maszynowa Thompson. Plenerowa ekspozycja Muzeum można zwiedzać w Oddziale Martyrologicznym Radogoszcz (ul. Zgierska 147), również mieszczącym się w byłym hitlerowskim więzieniu.

Opoczno - Muzeum Regionalne (Plac Zamkowy 1)

W murach dawnego zamku odwiedzić warto wystawę *Opoczno w czasie II wojny światowej* przedstawiającą zdjęcia i pamiątki m.in. po partyzantach, broń palną i umundurowanie.

Piotrków Trybunalski - Muzeum Okręgowe (Plac Zamkowy 4)

Na dawnym zamku zgromadzono militaria takie jak: karabiny maszynowe, pistolety, rewolwery, granaty, skrzynki do amunicji czy armaty. Placówka posiada również bogaty zbiór broni białej.

Przedbórz - Muzeum Ludowe (ul. Piotrkowska 17)

Miłośników militariów zainteresuje rekonstrukcja partyzanckiego schronu z okresu okupacji.

Radomsko - Muzeum Regionalne im. S.Sankowskiego (ul. Narutowicza 1)

Jedną ze stałych ekspozycji, w celi dawnego aresztu w ratuszu, jest *W okupowanym Radomsku* przedstawiająca pamiątki z okresu okupacji hitlerowskiej oraz obozu ogólnego na ziemi radomszczańskiej.

Wieluń - Muzeum Ziemi Wieluńskiej (ul. Narutowicza 13)

Jedna z wystaw jest *Udział Ziemi Wieluńskiej w wyzwolenie narodowe i społeczne* poświęcona walkom w obu wojnach światowych i powstaniach narodowych. Na ekspozycji *Tragedia Wielunia*, poświęconej zbombardowaniu miasta 1 września 1939 r. można zobaczyć makietę półtonowej bomby, jednej z wielu jakie spadły na miasto.

Zduńska Wola - Karsznice - Skansen Lokomotyw i Urządzeń Technicznych

(ul. Kolejowa 6)

Jednym z egzemplarzy jest samojezdny żuraw parowy model 1943 wyprodukowany w USA (fot. obok), który w okresie II wojny światowej był na wyposażeniu Wojsk Transportowych US Army.

Ekspozycje militarne w muzeach regionu

Bełchatów - Muzeum Regionalne (ul. Rodziny Hellwigów 11)

Jedna z aż trzech ekspozycji tej placówki poświęcona jest *Tradycji Niepodległościowych*. Znajdują się tu też egzemplarze broni palnej oraz kopia obrazu *Kościuszko pod Racławicami*.

Gałków Duży - Izba muzealna im. Leokadii Marciniak (ul. Dzieci Polskich 20)

Zgromadzono pamiątki związane z okresem II wojny światowej oraz pamiątki po mieszkańcach okolicznych wsi. Szczególnie dużo miejsca poświęcono walkom, które toczyły się tutaj podczas Operacji Łódzkiej w listopadzie i grudniu 1914 r. Zachowały się liczne mapy i zdjęcia oraz eksponaty prezentujące broń.

Karabin Maxsim w zbiorach Izby Muzealnej w Gałkowie

Krośniewice - Muzeum im. J.Dunin-Borkowskiego (Plac Wolności 1)

W budynku w którym znajduje się muzeum pamiątki po żołnierzach frontów II wojny światowej związane z historią powojennego wojska i dziejami Armii Skarżyskiej Dywizji Piechoty Legionowej oraz Wołyńskiej oraz Kresowej Brygadzie Kawalerii. Na wystawie plenerowej prócz broni ciężkiej znajdują się samoloty myśliwskie Lim-2, można zobaczyć najlepszą polską armatę z okresu wojny obronnej 1939 r. - Bofors wz. 1936 (na fot.).

Łask - Muzeum Historii Łasku (Plac 11 Listopada 7)

Jest to jedno z najnowszych w bibliotekach, jedna z ekspozycji poświęcona została historii łaskiego lotnictwa. Przedstawiono w nim m.in. mundury lotnicze, odznaczenia, nagrody i pamiątki po lotnikach. W sztabie 32. BLT jest izba tradycji prezentująca historię łaskiego lotnictwa.

Łęczyca - Muzeum w Łęczycy (ul. Zamkowa 1)

Na zamku wiekowskim wykonywane są ekspozycje, jedna z nich pokazuje z różnych okresów historycznych, np. pięciolufowy pistolet kieszonkowy produkcji belgijskiej z połowy XIX w. Warto zwrócić także uwagę na piękny przykład fortyfikacji w Łęczycy.

Lowicz - Muzeum w Łowiczu (Stary Rynek 5/7)

Na stałej wystawie znajdują się pamiątki poświęcone 10. Pułkowi Piechoty. Są to głównie odznaczenia, mundury i pamiątki ilustrujące obecność jednostki w Łowiczu. Ponadto zgromadzono zbiór dokumentów i broni z czasów II wojny światowej.

Łódź - Muzeum Tradycji Niepodległościowych (ul. Gdańska 13) mieści się w dawnym carskim więzieniu z okresu zaborów. W swoich zbiorach posiada m in. pamiątki po żołnierzach II wojny światowej i broń palna np.: samopoważalny niemiecki karabin G-43 czy polskiej maszynowa Thompson. Plenerowa ekspozycja Muzeum można zwiedzać w Oddziale Martyrologicznym Radogoszcz (ul. Zgierska 147), również mieszczącym się w byłym hitlerowskim więzieniu.

Opoczno - Muzeum Regionalne (Plac Zamkowy 1)

W murach dawnego zamku odwiedzić warto wystawę *Opoczno w czasie II wojny światowej* przedstawiającą zdjęcia i pamiątki m.in. po partyzantach, broń palną i umundurowanie.

Piotrków Trybunalski - Muzeum Okręgowe (Plac Zamkowy 4)

Na dawnym zamku zgromadzono militaria takie jak: karabiny maszynowe, pistolety, rewolwery, granaty, skrzynki do amunicji czy armaty. Placówka posiada również bogaty zbiór broni białej.

Przedbórz - Muzeum Ludowe (ul. Piotrkowska 17)

Miłośników militariów zainteresuje rekonstrukcja partyzanckiego schronu z okresu okupacji.

Radomsko - Muzeum Regionalne im. S.Sankowskiego (ul. Narutowicza 1)

Jedną ze stałych ekspozycji, w celi dawnego aresztu w ratuszu, jest *W okupowanym Radomsku* przedstawiająca pamiątki z okresu okupacji hitlerowskiej oraz obozu ogólnego na ziemi radomszczańskiej.

Wieluń - Muzeum Ziemi Wieluńskiej (ul. Narutowicza 13)

Jedna z wystaw jest *Udział Ziemi Wieluńskiej w wyzwolenie narodowe i społeczne* poświęcona walkom w obu wojnach światowych i powstaniach narodowych. Na ekspozycji *Tragedia Wielunia*, poświęconej zbombardowaniu miasta 1 września 1939 r. można zobaczyć makietę półtonowej bomby, jednej z wielu jakie spadły na miasto.

Zduńska Wola - Karsznice - Skansen Lokomotyw i Urządzeń Technicznych

(ul. Kolejowa 6)

Jednym z egzemplarzy jest samojezdny żuraw parowy model 1943 wyprodukowany w USA (fot. obok), który w okresie II wojny światowej był na wyposażeniu Wojsk Transportowych US Army.

Koleje wąskotorowe

Rogowska Kolej Wąskotorowa - Rogów-Rawa Mazowiecka

Do powstania mapy strategicznej obronnej regionu przyczynił się młody serbski patriota. Dwa celne strzały oddane w Sarajewie zmusiły, kilkanaście miesięcy później, cztery kompanie wojsk cesarza Wilhelma do budowy kolei o rozstawie torów 600 mm prowadzącej w kierunku frontu. Wybudowano 48 km trasy do Rawy (planowano przedłużenie do Nowego Miasta nad Pilicą), a w Rogowie postawiono drewnianą parowozownię. Jej przeznaczeniem było zapewnienie transportu na zapleczu frontu.

W odróżnieniu od walk prowadzonych we Francji, szybka ofensywa niemiecka na froncie wschodnim pozostawiła kilka pytań znaczenia. Do tego momentu zdążono z budową rozgałęzienia o długości 20 km, które zostało zlikwidowane po zajęciu Skierniewic. Niemcy zresztą nie zakładali możliwości wykorzystywania swojego projektu dla celów cywilnych, a okres użytkowania miał tylko kilka, jeśli nie kilkanaście miesięcy. Jedynie w tym czasie była na przykład kwarantanna dla przybyłych z Rosji jeńców, przez wyzysk szybkiego stawiania podkładów tzw. przęsłach patentowych.

Po odzyskaniu niepodległości tabor został przejęty przez Ministerstwo Kolei Żelaznych i nie przydatny w warunkach pokojowych oraz tabor wycofany z użytkowania ze względu na brak w parkowym przetrwał technicznych. Gdy nadszedł globalny kryzys (lata 30. XX w.), część taboru sprzedano kolejom przemysłowym, a reszta została złomowana. Park wagonów został zlikwidowany w latach 30. XX w. W czasie II wojny światowej rogowską kolejną wąskotorową Niemcy przewozili ludzi do obozów koncentracyjnych. Działaj. Rogowska Pieniewska ukończyć. Muzeum można zwiedzać w Oddziale Martyrologicznym Radogoszcz (ul. Zgierska 147), również mieszczącym się w byłym hitlerowskim więzieniu.

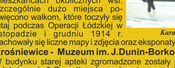

Opoczno - Muzeum Regionalne (Plac Zamkowy 1)

W murach dawnego zamku odwiedzić warto wystawę *Opoczno w czasie II wojny światowej* przedstawiającą zdjęcia i pamiątki m.in. po partyzantach, broń palną i umundurowanie.

Piotrków Trybunalski - Muzeum Okręgowe (Plac Zamkowy 4)

Na dawnym zamku zgromadzono militaria takie jak: karabiny maszynowe, pistolety, rewolwery, granaty, skrzynki do amunicji czy armaty. Placówka posiada również bogaty zbiór broni białej.

Przedbórz - Muzeum Ludowe (ul. Piotrkowska 17)

Miłośników militariów zainteresuje rekonstrukcja partyzanckiego schronu z okresu okupacji.

Radomsko - Muzeum Regionalne im. S.Sankowskiego (ul. Narutowicza 1)

Jedną ze stałych ekspozycji, w celi dawnego aresztu w ratuszu, jest *W okupowanym Radomsku* przedstawiająca pamiątki z okresu okupacji hitlerowskiej oraz obozu ogólnego na ziemi radomszczańskiej.

Wieluń - Muzeum Ziemi Wieluńskiej (ul. Narutowicza 13)

Jedna z wystaw jest *Udział Ziemi Wieluńskiej w wyzwolenie narodowe i społeczne* poświęcona walkom w obu wojnach światowych i powstaniach narodowych. Na ekspozycji *Tragedia Wielunia*, poświęconej zbombardowaniu miasta 1 września 1939 r. można zobaczyć makietę półtonowej bomby, jednej z wielu jakie spadły na miasto.

Zduńska Wola - Karsznice - Skansen Lokomotyw i Urządzeń Technicznych

(ul. Kolejowa 6)

Jednym z egzemplarzy jest samojezdny żuraw parowy model 1943 wyprodukowany w USA (fot. obok), który w okresie II wojny światowej był na wyposażeniu Wojsk Transportowych US Army.

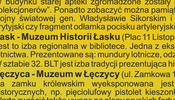

Koszary

Kutno

Koszary (ul. Grunwaldzka 1). Wybudowane zostały w drugiej połowie XIX w., rozbudowane w 1929 r. Przed wrześniem 1914 r. stacjonował tu 4. Pułk strzelców. Po zakończeniu działań wojennych na kolei, ulokowano tu żołnierzy Błękitnej Armii gen. Hallera, a od 1919 r. skoszarowany tu był 37. Łęczycki PP. We wrześniu 1939 r. służyły jako lazaret. Po II wojnie światowej budynki pełniły funkcje przemysłowe. Obecnie obiekt jest po rewitalizacji i służy jako galeria sklepów i punktów usługowych. Co roku przy zabytkowym budynku organizowane są uroczystości Święta Pułkowego.

Łęczyca

Koszary (ul. Kaliska). Zbudowane został wybudowany jako gorzelnia, przed 1918 r. służył także jako szkoła. Jako budulca użyto charakterystycznej cegły pustaka. Po 1918 r. obok. Po 1918 r. skoszarowany tu był 37. Łęczycki PP (część jednostki stacjonowała w Kutnie). W dwóch budynkach znajdowało się kasyno i mieszczono pilotów 7. Samodzielnego Pułku Lotnictwa Bombowców Nurkujących, który stacjonował w Łęczycy Wielkiej.

Łowicz

Koszary powstały w latach 30. XX w. Stacjonowały w nich jednostki 10. Pułku Piechoty. Garnizon dzielił się na trzy zespoły:

- Koszary (ul. Piotrkowska). Stanisława Szeptyckiego przeznaczone zostały dla II batalionu.
- Koszary (ul. Kiernoska) im. Edwarda Rydza-Śmigłego zostały wybudowane w 1936 r., kiedy to zdecydowano o przeniesieniu III batalionu 10. PP ze Skierniewic do Łowicza.

Łódź

Do 2010 r. przy ul. Legionów istniał duży kompleks koszar 31. Pułku Strzelców Kaniowskich wybudowanych jeszcze za czasów carskich. Sprzedany prywatnemu inwestorowi został wyburzony dla pozyskania terenów pod nową zabudowę.

ul. **Żeligowskiego**. Zachował się budynek koszar im. Józefa Piłsudskiego 28. Pułku Strzelców Kaniowskich. Do 2020 r. działało tu Muzeum Historii Medycyny Uniwersytetu Medycznego. Wśród ekspozycji można było zobaczyć mundury i sprzęt lekarski wojskowych medyków.

ul. **Jerzego Waszyngtona** 1/3. Koszary 1. Kaniowskiego Artylerii Lekkiej. Pułk wchodził w skład 10. Dywizji Piechoty, która we wrześniu 1939 r. broniła się na liniach obronnych wzdłuż rzeki Warty.

Skierniewice

Koszary (ul. Batorego i ul. Kilińskiego). Kompleks koszar przy ul. Batorego powstał w latach 1885-1895. Ulokowani zostali tu żołnierze 38. Aleksiejewskiego (Tobolskiego) Pułku Piechoty. Budynki przy ul. Kilińskiego wybudowano w 1900 r. Pułk umieszczający w nich 170. Ostrołęcki Rezerwowy Pułk Piechoty. Po I wojnie światowej w budynkach ulokowano sztab dywizji zespołach koszarowych stacjonowała 26. Dywizja Piechoty. W okresie PRL koszary służyły jednostkom lądowych sił zbrojnych. W 2012 r. zakończono remont budynków carskich koszar. W zrewitalizowanych budynkach funkcjonuje Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa (fot. obok). Zachował się również, obecnie opuszczony, budynek Izby Chorych (fot. poniżej).

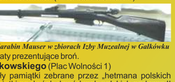

Obiekty techniczne

Sieradz

Uforyfikowany most na Warcie jest jedyną w województwie łódzkim obronną budowlą hydrotechniczną. Jest w 1939 r. znajdował się na szlaku na Warszawę. Obiekt został już w sierpniu owego roku, wraz ze znajdującym się w jego pobliżu schronem, przygotowany do obrony przepływy przez zaśrze. Wobec szybkich postępów wojsk niemieckich został wysadzony w powietrze w pierwszych dniach wojny. Niemcy most odbudowali w 1940 r. Do dzisiaj pozostaje zagadką, w jakim celu most został umocniony. Na obydwu przyczółkach Niemcy wybudowali żelbetowe schrony o grubości ścian 1,5 m, utworzono chodniki minerskie na wypadek konieczności wysadzenia mostu. Kazdy posiada piec kominowy, dzięki czemu przeżyła oraz dwie ukowane przy wejściu do schronu. Most posiada ponad 60 takich komór, w większości rozłokowanych w przęsłach oraz filarach.

Schrony są w dobrym stanie technicznym. Zewnętrzne ściany wyglądają na zaginione. Z wykorzystaniem kamieni narożnikowych. Tzw. dookoła schronów wyłożony został kostką brukową, żeby zapobiec podmywaniu obiektów. Jest to jeden z dwóch zachowanych obiektów tego typu w Sieradzu, obok słynnego mostu na Wdzie w Czewie.

Niewiadów

Fabryka trotylu. W lasach na wschód od Ujazdu, zlokalizowane są pozostałości po fabryce. Jej początki sięgają się na 1920 r., kiedy powstała spółka akcyjna Nitrat, w 1922 r. przemianowana na Polskie Zakłady Chemiczne NITRAT spółka akcyjna w Niewiadowie. Fabryka produkowała głównie trotyl i na podstawie wojskowe. Została zbombardowana już 1 września 1939 r. W kolejnych latach okupant wywiózł wyposażenie. Zostały zakładów w głąb Rzeszy. Po wojnie niewiadowska wytwórnia materiałów prochowych została rozmnowana i przerobiona. NITRAT została przekwalifikowane w fabrykę wyrobów sprzętu turystycznego i gospodarstwa domowego. Z przedwojennych czasów zachowały się budynki, w nożległy teren, na który składają się magazyny, gdzie składowany był wyrób fabryki. Składnice podczas wojny w okolicy odległości od siebie, otoczone ziemnymi wałami, aby w przypadku wybuchu trotylu nie doszło do eksplozji całej fabryki. Odnaleźć tu można budynki bez przechowywania amunicji. W 1944 r. w jednostce doszło do potężnego wybuchu, w następstwie którego eksplodowała amunicja, również we wspomnianych ziemiankach. Uszkodzone zostały zabudowania wsi, spalił się las. W wyniku tego zdarzenia śmierć ponieśli zarówno niemieccy żołnierze, mieszkańcy Gałkowa, jak i jeńcy i robotnicy przymusowi. Do dziś trudno wyjaśnić przyczyny tego wybuchu, nagrawdopodobniej był to sabotaż.

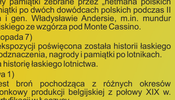

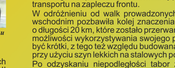

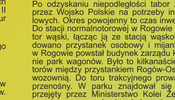

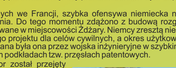

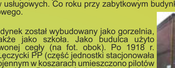

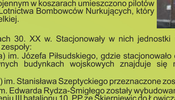

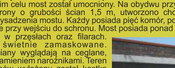

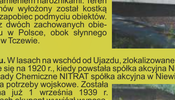

http://skiemagazyn.pl/24766,,,